

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA Vprašanja

LETNO III. — Štev. 20.

NOVO MESTO, 16. MAJA 1952

CETRTLETNA NAROCNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETEK

OB SEDMI OBLETNICI ZMAGE

9. maja 1945. leta je bila zmagovalna končana ena najbolj krvavih in strahotnih vojn v zgodovini človeštva. Tako so fašistični oboroženi zločinci počeli pred zavezniške armade svoje orozje. Ves svet, ki se je vojskopal proti njim, je proglašil 9. maj za praznik zmage svobodoljubnega in naprednega človečanstva nad silami mračnjaštva in zatiranja. V tistih dneh, ko je svet že praznoval devetomajsko zmagoslavje, pa so prav na severnih mejah naše domovine se divljali hudi boji z umikajočimi se nemškimi okupatorji in njihovimi prisledniki — domaćimi izdajalci. Ogorčen borbe so divjale prav do 15. maja, ko je zadnjikrat izšlo s strani nasega vrhovnega vojaškega poveljstva vojno poročilo. Zato je po sklepnu Žvezeni Ljudski skupščine naš praznik zmagal odseg 15. maja.

Ob sedmi obletnici zmage se spominjamemo ob herojskih naporov naših narodov v osvobodilni borbi, s katerimi smo prispevali pomemben delež k zmagi zavezničkim proti fašizmu. S svojo borbo je naš ljudstvo pod vodstvom Partije in tovariša Tita pokazalo vsemu svetu, kako odločno in enotno se je treba boriti proti fašističnim zaslužencem in domaćim izkorisnencem. V naših narodih ni bilo oklepanja in strahotnosti, ko jih je Partija pozvala k vseljudskemu uporu. Naši narodi niso čakali doma prekriznih rok, da bi jim kdo svobodo podaril na bajonetih. Dobro so vedeli, da bodo imeli le to, kar si bomo ustvarili sami.

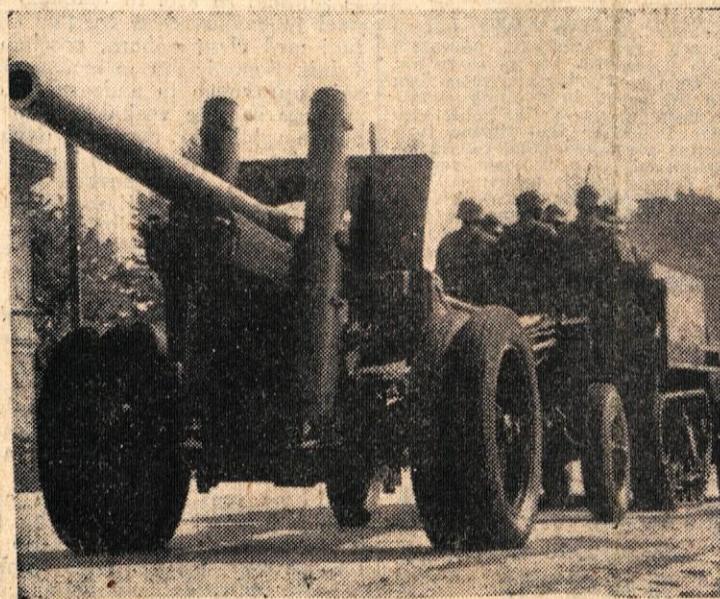
Srečni in ponosni smo, da praznemo ob Dnevu zmage drojen praznik: zmago nad fašizmom, hkrati pa tudi zmago nad črno preteklostjo jugoslovenskih narodov, ki so si namesto zatiranja, izkorisčanja, bede, zaostalosti in revočine izbrali pot socializma. Ponosni smo, da nas je vsa leta borb vodil do zmage do zmage tovariša Tito, naš ljudski poditelj, kakršna ni imel doslej noben narod na svetu. Nadomestno smo srečni, da smo imeli in da imamo Partijo, kakršne nima nihče na svetu in pod katero zastavo smo parno hodili našim velikim ciljem nasproti: k svobodi, politični gospodarski in kulturni samostojnosti, k boljši bodočnosti delovnih ljudi naše domovine.

Na vse to se spominjam ob sedmi obletnici zmage nad fašizmom, ob kateri jugoslovanski narodi posebno top-

lo in prisrčno pozdravljajo svojo slavno Ljudsko Armando in njeno vodstvo. Brez te Armade bi že med vojno postali plen grabežljivih rok iz Vzhoda in Zapada! Nikar ne pozabimo ob prazniku zmage, da so nas brez vednosti delili že leta 1943: 50% kot vojni plen zapadnim silam, 50% kot »nagrado« sovjetskim ospaljalcem! Ne pozabimo, da je naša Arameda osvobodila Trst, prelivala kriške na 9. maja v borbi s fašisti na Slovenskem Koroškem, da je kriški borcev naše Arameda tekla v Slo-

očaranj in naporov smo prestali v teh sedmih letih, ko so nas hoteli strelti z Zapada in Vzhoda. Volja in odločnost naših narodov pa je bila vedno močnejša od naporov sovjetskih socializma. Iz žuljev vseh naših delovnih ljudi je zrasla mogočna Ljudska Arameda, budni čuvar pridobitev NOB in naših meja.

»Živimo v svetu, ko ljudje še vedno misljijo, da je treba razna sporna opravljanja reševati z vojno. V tem pogledu ne moremo nicesar spremeniti. Edino,

Naše težko topništvo na prvomajski paradi v Ljubljani

venskem Primorju in za koroške brate Slovence! Ne pozabimo, da so nas po 9. maju bivši zaveznički že večkrat ogoljali za zeleno mizo: kričična meja na Goriškem in pri Trstu, meštarjenje Sovjetske zvezze za našo Koroško, ki so jo zabaraniali za Judeževogroš, pa najnovejši zločin nad našimi narodi v Londonu, kjer so italijanski, angleški in ameriški diplomati po večtedenskem barantanju in kupčevanju sklenili skromno pogodbo o novih pravicah Italije v Trstu. Mnogo preizkušen, raz-

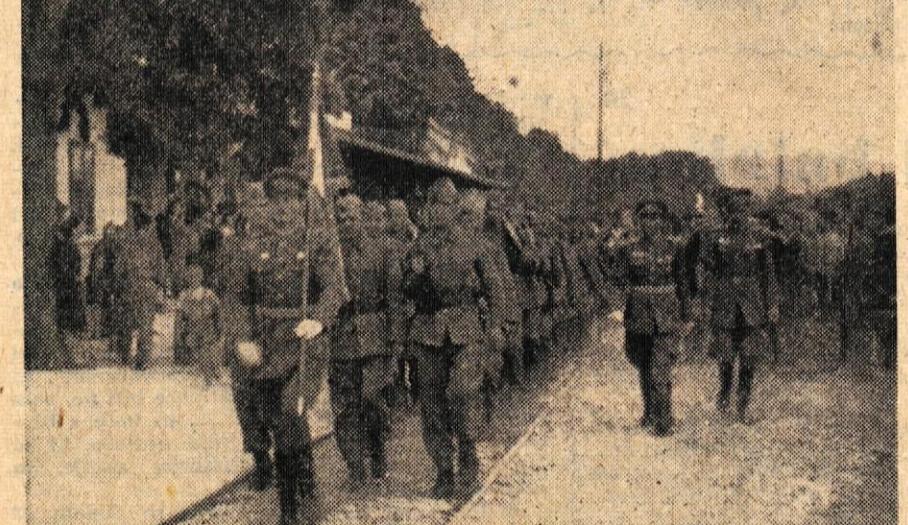
kar lahko storimo, je, da smo čim močnejši, čim sposobnejši, da bi si tisti, ki kujejo kakšne zlobne nakane proti nam premisili, preden bi se dotaknili mirnega življenja naših državljanov. Tako je po nedavnem ustanovnem kongresu rezervnih oficirjev FLRJ dejal maršal Tito predstavnikom tega konгрresa. Zdaj, ko ohrabreni fašistični zločinci vedno glasneje in višje dvigajo glave po zastugi njihovih gospodarjev, kratkovidni diplomatski računari, jim ob prazniku zmage posiljamo v odgovor besede tovariša Tita:

»Mi smo sicer v tej vojni marsikom zobe polomili, toda kaj hočemo, ko pa so nekaterim napadalcem in ospaljalcem zobe znova zrasli. Zato moramo biti močni, da bi jim znova polomili zobe, če bi nas napadli.«

Novomeška garnizija JLA je dobila novo bojno zastavo

V soboto 3. maja popoldne je bila na novomeškem kolodvoru pomembna slavnost. Časina edinica vojakov JLA je z skraj vsemi oficirji pričakala tovariša polkovnika Radka Perića, ki je z zastavnoščo podporočnikom Radom Milašinovičem prinesel iz Beograda novo bojno zastavo novomeški garniziji, naslednici XV. Udarne Majevičke brigade NOV. Stara vojna zastava te, s slavo ovenčane vojaške enote naše armade, je bila poslana v Muzej NOB v Beograd, polkovnik Radko Perić pa je iz rok tovariša maršala Tita pred prvomajsko parado v Beogradu osebno sprejel novo bojno zastavo za svoje edinice.

Ko se je vlak ustavil, so vsi navzoči

Vojaki novomeške garnizije z novo zastavo

Združitev KLO v občinske ljudske odbore v Beli krajini

25. aprila je bila v Črnomelju seja Okrajnega izvršnega ljudskega odbora, na kateri so člani razpravljali o reorganizaciji dosedanjih 29 KLO v nove občinske ljudske odbore. 26. in 27. aprila so se dosedanji krajevni ljudski odbori združili v 8 novih občinskih ljudskih odborov, ki imajo sedeže v sledečih krajih: Adleščič, Črnomelj, Dragatūš, Gradec, Predgrad, Metlika, Semič in Vinica.

Vremenska napoved

V dneh od 16. do 25. maja bodo padavine predvidoma 16., 19. in 22. maja. Ostale dni bo lepo vreme s pogostimi krajevnimi nevihtami.

NOVOMEŠKA TEKSTILNA TOVARNA — ZASLUŽNI DELOVNI KOLEKTIV TEKSTILNE STROKE LRS

Na predlog republike ocenjevalne komisije za ocenjevanje najboljših delovnih kolektivov za uspehe v II. polletju 1951 je dobila izmed podjetij v dolenskih okrajih TEKSTILNA TOVARNA V NOVEM MESTU temeljno zastavo Republike sveta ZSS in resornega sveta vlade LRS, poleg te pa še častni naziv »Zaslužni delovni kolektiv tekstilne stroke LRS in denarno nagrado 42.000 din.

Delovnemu kolektivu tekstilne tovarne, ki se častno bori za izpolnjevanje planskih nalog, čestita k visokemu priznanju Fronte Dolenjske!

Priprave na proslavo šestdesetletnice maršala Tita

Letošnji 25. maj — šestdesetletnico našega velikega voditelja tovariša maršala TITA — bo ljudstvo partizanske Dolenjske počastilo posebno slavnostno. Množično sodelovanje vseh delovnih ljudi pri Titovih štafeti in pri številnih pridelavcih na predvečer rojstnega dneva našega voditelja bo dokaz velikega spoštovanja in ljubezni naših ljudi do največjega sinja jugoslovenskih narodov, našega učitelja in vrhovnega poveljnika oboroženih sil FLRJ.

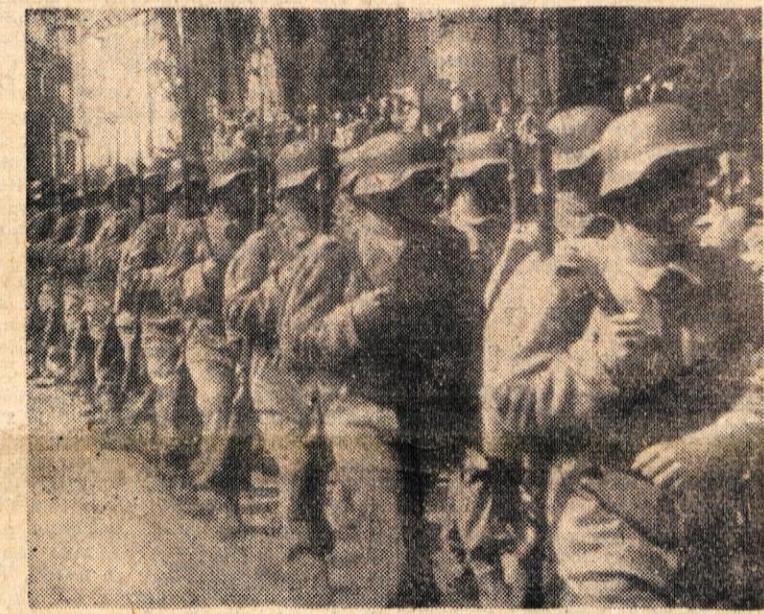
Samo pri prenosu štafetne palice bo v NOVOMEŠKEM okraju sodelovalo nad 1200 tekatev! Skupna proga, po kateri bodo tekli nosilci štafetnih palic, znaša samo v tem okraju nad 500 kilometrov. Skozi Novo mesto pa bodo še tudi druge slovenske štafete: triglavská, tržaška, koroška, strelska, štafeta JLA, PLZ in gasilcev. Te štafete bodo prišle v Novo mesto 20. maja kmalu po 12. uri. Hkrati bodo pritekli v mesto tudi okrajne štafete z Baze 20, iz Gornjih Laz in Uršnih sel, s Podgrada, Suhe krajine, iz Škocjanja in s Trške gore. Po kratkem oddihu bodo štafete odhitete proti Brežicam.

Z 15. maja je odšla po Krki posebna štafeta članov Brodarsko-pomorskega društva v Novem mestu. Sestavljena je iz 7 kajakov čolnov pod vodstvom kapetana Cirila Puca. Do večera 16. maja bo prevozila 50 km dolgo vodno pot do Brežic, kjer se bo priključila glavnemu republiški štafeti, ki bo prispevala po Savi.

ST. JERNEJ pripravlja za Titov rojstni dan prireditve fizkulturnega društva »Gorjance«: odbojko, šahovsko simultanko, namizni tenis itd. Enoto PLZ, gasilci, mladina, pionirji in jezdci bodo sodelovali pri štafeti. Člani klubov za konjski šport, ki so lani sami organizirali štafeto iz Št. Jerneje do hrvaške meje brez sodelovanja drugih društev, bodo tudi letos sodelovali na proggi od Gradišča do Kostanjevice.

V KOČEVJU bodo mladinci 24. maja zvezler pričitali kresove in prireditve vrtsteriger in drugih prireditiv, 25. maja popoldne pa bo slavnostna mladinska konferenca, kulturni prosvetni spored in objava rezultatov mladinskega tekmovanja. Popoldno bodo fizkulturne, šahovske in ostale prireditve, izleti itd. Na predvečer 25. maja bodo prireditili fizkulturni veliko telovadno akademijo v Škocjanu domu. 25. maja pa bodo rezervni oficirji, Zvezna horčev, predvojaška vzgoja in PLZ prireditili velik napad na Kočevje, pri katerem bodo sodelovali tudi enote JLA, letalstvo s padalcem in množične organizacije.

Na predvečer rojstnega dneva maršala Tita pripravlja večje proslave tudi v Novem mestu, Črnomelju, Metliki, Ribnici, Trebnjem, Mokronogu, in drugih večjih krajih, na dolenskih gričih pa bodo tudi tokrat goreli kresovi v pozdrav dragemu tovarišu Titu.

Borci JLA korakajo mimo tribune

Iz prve seje OLO Novo mesto

Le z zavestnim in požrtvovalnim delom članov in uslužencev ter ob podpori volivcev bodo občinski odbori nos svojim nalogam

S priključitvijo skoraj celotnega bivšega okraja Trebnje in dela bivšega okraja Grosuplje (KLO Zagradec in Ambrož) se je območje okraja Novo mesto znatno povečalo. Namesto prejšnjih 60 krajevnih je sedaj okraj razdeljen na 23 občinskih ljudskih odborov.

Ceprav je bil osnutek sedanje organizacije ljudskih odborov in načrt združevanja KLO v večje enote dan in razpravljanje vsem volilcem in ljudskim odborom, vendar niso povsod pravilno razumeli pomena te reorganizacije. Ponekod se je razvila nepravilna borba za sedeže občin, največkrat podpodbijana z sovjetskim napredkom in našim uspehom. Tak pojav je bil v Hinjah, Prekopi, Veliki Loki, St. Lovrencu, Beli cerkvji in drugod. V Veliki Loki niso do določenega roka izvolili občinskoga ljudskega odbora zato, ker odborniki iz St. Lovrenca nočejajo priti na sejo v Veliko Loko. V Sela-Semberku se še sedaj potegujejo za samostojno občino, ceprav nimajo več kot 600 prebivalcev in nobene industrije ali obrti. Iz Suhe krajine (s Hribi pri Višnjem) sta prišla dva možakarja že po sprejetju zakona o razdelitvi občin posredovat na OLO Novo mesto, naj bi bil sedež občine v Sela-Hinjah, Prevolah ali Ratju, samo v Hinjah ne. Pri tem sta se sklicevala na ljudsko voljo. Ko jima je bilo pojasnjeno, zakaj je sedež prav v Hinjah, sta užajeno zapustila pisarno s pripomočki: »Dzaj vidis, kakšna je ljudska občina! Oba sta zastopala seveda le ljudsko voljo petih posestnikov vasi Hrib, kaj poreko drugi, pa jima ni mar.

Z reorganizacijo ljudskih odborov se občutno zmanjša tudi administrativni aparat pri okrajnem in pri občinskih ljudskih odborih. Dosedaj sta imela občina okrog 190 uslužencev, po novem pa jih bo le 74. Na 60 krajevnih ljudskih odborih je bilo doslej zaposlenih 220 uslužencev. Po sedanjem ureditvi je določen pri vseh 23 občinskih odborih le 71 stalnih mest. Znižanje administrativnega kadra pomeni prihranek 1 milijon 850.000 din na mesec samo pri izdatkih za plačo! Ta denar bo lahko koristno uporabljen za druge svrhe. Seveda pa bo treba na službenha mesta nastaviti ljudi z zadostno sposobnostjo, tako strokovno kot politično. Na občinskih ljudskih odborih

bodo po dva do trije stalni usluženci, pri mestni občini v Novem mestu pa je predvidenih 11 službenih mest. Posamezni občinski odbori imajo možnost, da nastavijo poleg teh še honorarne uslužence, seveda v okviru finančne zmožnosti, kajti vsi izdatki za uslužence gredu v breme občinskega proračuna.

Po novi organizaciji ljudskih odborov odpadejo dosedanjí izvršilni odbori in poverjeništva, njihovo naložno pa prevzamejo posamezni sveti. Sveti so izvoljeni iz članov OLO in ostalih politično in gospodarsko razgledanih ljudi dotične stroške. Na prvi seji OLO, ki je bila pretekli četrtek so izvolili naslednje svete: Svet za gospodarstvo (predsednik sveta Lovro Grden), Svet za komunalne zadeve (predsednik Stane Šmid), Svet za prosveto in kulturo (predsednik Vladimír Berče), Svet za ljudsko zdravje in socialno skrbstvo (predsednik Miha Počivina) in Svet za notranje zadeve (predsednik Avgust Jazbinšek). Poleg teh svetov so izvolili odborniki še nekaj odborniških komisij izmed članov OLO. Predsedniki svetov so člani OLO. Za administrativno delo so organizirani oddelki s potrebnim kadrom strokovnih uslužencev. Na seji so imenovali tudi načelnike posameznih oddelkov. Za načelnika gospodarskega oddelka je imenovan Ludvik Strajnar, za načelnika oddelka za komunalne zadeve Slavko More, za načelnika oddelka za zdravstvo in socialno skrbstvo Martina Petrič, za načelnika oddelka za prosveto in kulturo Ivan Gračič in za načelnika oddelka za notranje zadeve Rado Taufer.

Za predsednika okrajnega ljudskega odbora so člani OLO izvolili Viktorja Zupančiča, za podpredsednika pa Lovro Grden. Na tajniško mesto so imenovali Zvoneta Perca. Vsi usluženci, ki so bili prej tudi člani ljudskega odbora, so razrešeni, na njihova mesta pa so prišli namestniki, ki so bili izvoljeni pri izdatkih na prvi seji OLO.

Na seji so odborniki mnogo razpravljali o organizaciji občinskih ljudskih odborov, o nastavljanju kadra, o opremi pisarn in o podobnem. Strokovna usposobljenost nameščencev na ljudskih odborih še ni zadovoljiva, saj je na občinskih ljudskih odborih nad polovico uslužencev samo z osnovnošolsko iz-

obrazbo. Naloge občinskih ljudskih odborov bodo iz dneva v dan večje, zato bo treba izobrazbi in strokovni usposobljenosti kadra posvetiti vso pažnjo. Potrebno je, da vsi uslužbenici ljudskih odborov čimprej opravijo strokovne izpite. Na seji je bilo tudi poudarjeno, da morajo ljudski odbori bolj kot sedaj sodelovati pri vzgoji mladine, nuditi pomoč šoli in kulturno-prosvetnemu delu. Član OLO iz Št. Ruperta se je zavzemal za dokončno ureditev tamkajšnje šole, ki je bila zgrajena po vojni. Franc Stangel iz Stopič je predlagal, naj bi razširili vodovod v Stopičah upoštevali tudi vasi pod Gorjanci. Jože Rajer, zadružnik iz Straže, pa je dejal, da je potrebno za pravilno vzgojo mladine in odraslih najprej temeljito razčistiti pojme pri sebi. Poudaril je, da je med nami še veliko dejul, ki se pod silo razmer na vodnju do socializma, v sreču pa imajo vse kaj drugega. Vse preveč je še hinavščine in laži, največ pa pri velikem delu protiljudsko usmerjenega kleira, ki to tudi širi na druge ljudi. Najprej moramo biti sami resnični socialisti, potem bomo lahko vzgajali socialistično družbo, je zaključil to

ZA NAŠE GOSPODARJE

Zatirajmo listne uši na sadnem drevju

Listne uši lahko smatramo za najbolj razširjene rastlinske škodljive. Značilno za listne uši je, da imajo dolge tipalnice ter tankočnata krila, ki pa često manjajo, zlasti pri samičah. Z dolgim sesalom srkajo sokove iz notranjosti rastlinskih organov ter jih s tem slabijo in uničujejo. Napadeni listi se zvijajo ali kodrajo, porumenijo in se sušijo. Pri močnejšem napadu se posušijo tudi celi poganki. Listne uši zelo škodujejo predelki.

Listne uši preizmujejo v obliki zimskih jajčec. Iz zimskega jajčeca se izleže uš samica, ki kot žive mlade uši ženskega spola brez poprejšnje oploditve. Ta način razmnoževanja imenujemo jalostnost. V sušnih in toplih, a ne prevročih poletjih, se ta način razmnoževanja nadaljuje. Tedaj jih lahko najdemo na rastlinah v velikih množinah, večinoma nekrilate, včasih pa tudi krilati samice, ki prekrivajo napadene dele rastlin. Sele proti jeseni se pojavijo tudi krilati samice, ki oplodijo samice, te pa položijo zimsko jajčce. Nekatere vrste listnih uš živijo vedno na isti rastlinski vrsti. Imamo tudi vdovome vrste, ki se selijo iz ene vrste rastlin na drugo. Posebno nevarne so listne uši tudi zaradi tega, ker prenašajo različne rastlinske virusne bolezni.

Za stanovanje v Žužemberku gre...

Takšen drenj kot na žegnanju v Ratju pravijo pri nas. Se hujši drenj pa je za stanovanja v Žužemberku, čeprav je veliko praznih.

Mlada zakonca sta si spletla gnezdeče v veri, da si oskrbita spodobno stanovanje za novega žemljanega, ki je bil na poti. Toda glej spaka, zadevica je bila hitrejša, stanovanja za malega kričača pa še nista imela. Na hitro roko sta dobila majhen »štibrelc«, poln vlag in bolezni.

Tako se ne bo dalo živeti, sta menila, »morda nama pomaga krajevni odbor, ki kroji usodo krajanov. Toda tam nista uspeha.

Kar sama si poiščita in z gospodarjem se pogovorita,« so jima dejali. Pri prvem gospodarju nista opravila ničesar; hitro ju je odpravil, češ da »bab v stanovanje ne mara. Pritisnila sta na steno medeninasto kljuko ostale vdove, ki je vražja kot sam zločaj. Pa ima še šest prostorov!

»Ne dam,« je hreščeče zavilila stara, »meni so na okraju rekli, da sem lahko sama.«

»No v redu, če so vam na okraju tako rekli, pa bodite sami!« S težkino

Ker izločajo listne uši sladke iztrebke, tako imenovano »medeno rosco«, privabljajo k sebi mravljive, pa tudi nekatere glivice. Mravije celo prenašajo listne uši in jih tako razširjajo, glivice pa povzročajo sajavost na rastlinah, ki preprečuje asimilacijo.

Na sadnem drevju so najbolj razširjene zelene jablanove, črne češnjeve ter medene breskove listne uši. Nadalje je znana siva breskova listna uš, ki prenaša mnoge virusne bolezni od rastline na rastlino. Ta — zadnja — vrsta listnih uš prenaša zlasti krompirjeve virusne bolezni, ki povzročajo degeneracijo krompirja.

Kako zatiramo listne uši? Ker preizmujejo na sadnem drevju v obliki zimskih jajčec, jih lahko uničimo z zimskim škropiljenjem. Škropilno s kakim navadnim drevesnim karboniljem v 10—12 % emulziji ali pa s 5 % drevosanom. V dobi rasti pa škropimo zelene ušive rastline v nikotinskih sredstvih kot na primer: z 2—3% tobačnim izvlečkom, z 1% pocksinom, z 1/2—1% nikotinolom ali z 1% venetanom. Pri breskrah se posebno priporoča ekstrat kvassice v 0,2% koncentraciji. Dobro učinkujejo zoper listne uši povečani tudi vsi pripravki DDT in 666 v obliki škropiva (tekoči pantakan v

koraki sta se zakonca napotila k drugi vdovi, ki ima prazne štiri sobe, v eni pa suši koruzo.

»Bi mi lahko dali stanovanje, ker imam malega otročička,« sta ponizo prosiла.

»Ne, ne dam, ker pride v kratkem domov sin s celo družino.« Pajki in drug mrčes so še danes edini stanovalci praznega stanovanja!

Sla sta dalje. Tretja jezikava babnica je opletala z dolgim jezikom, da pride domov sestra z otroci. Prav slabo sta naletela pri četrti — petični in zajetini gospodinji, ki ju je obložila z izbranimi besedami in ju nagnala.

Ob cesti stoji mala prazna hišica. Gospodar je globoko veren človek, ki prav rad pozablja besede iz svetega pisma o ljubezni do bližnjega. Nista še povedala kaj bi rada, že jima je zaprl usta z rezko besedo: »O tem ni nobenega govor!« Molče sta odšla z bridko mislio v srcu: ostati morsava v slabem »štibrelcu...«

Na KLO leži med kupi aktov velik, bel popisan papir, ozaljšan s koleki. Gospod kaplan prosi za stanovanje, za katerega sta že zapisila zakonca, a ju je gospodar odgnal, češ da bo stanovanje popravljal. Gospodu kaplanu pa je pripravljen dati stanovanje, saj je prepričan, da je tam, kjer je gospod, tudi žegen božji in popravljalnica starih piskrov. Dolgo so sejali in razpravljali o tem občinski možje, na mlada zakonca pa ni nihče pomislil, čeprav nosi mož na prsi medaljo Zasluge za narod. To so nekateri občinski možje prezrli, ker jih je omamila beseda »gospode«. Vendpar pa se je našel človek, ki je temeljito razkazal mišlenje o gospodu, ki ničesar ne dela, temveč seje na tihem in skrivoma le mržnjo in razdrob. Skoda toliko nepotrebne razburjanja, posvečenega žužemberškemu gospodu, saj lahko ostane tam kjer je Tržanje ne potrebuje nobene kontrole.

»Hvala za žegen! tako se je oglašil odgovor nekaterih odbornikov na KLO. Stanovanjski komisiji v Žužemberku pa bo treba dati inekcijo razumeti, da je morda prejšnji tudi s 100.000 din. — si pravi marsikdo in obnovi srečko. »Morda prej ni bil med izbranci. Vsak deseti lastnik srečke govor, zadene, ker so dobili zdaj nekoliko nižji, a jih je zato več. Našimajsi dobitek znaša 100 din, s čemer si lahko kupiš srečko za novo žrebanje.«

Pred mesec je bil v Novem mestu kupljen srečka izbranega z 20.000 dinarij. Bo imel kdo na Dolenjskem zdaj več sreče pri žrebanjih v Celju in Mariboru?

A. K.

1% emulziji). Odličen učinek ima na vse vrste uši parathion v 0,01% razstopini. Po potrebi moramo škropiljenje ponoviti, ker je ponavadi pri prvem škropiljenju težko zadebi vse uši zaradi zavtihi listov. Priporeča se tudi zaradi tega dejstva močno okužene vejice, posebno pri mladih drevesih, enostavno namakati v škropivo.

H.-V. — Terenska postaja Grm.

Kočevski rudarji in nedeljska povratna vozinja

Kočevski rudarji so z razobaranjem brali obvestilo o 50% popustu pri nedeljskih izletniških vozovnicah na železnicah, ker v seznamu krajev, ki so za nakup teh kart dočlenjeni, ni bilo Kočevja, niti kakšne druge postaje na Dolenjskem. Ne morejo razumeti, da morajo povsod tako podarjajo prizadelenost rudarjev pri izgradnji socializma, pri določevanju upravnosti na nedeljski obvezni oziroma nedeljski izlet s popustom pa so bili kočevski rudarji in z njimi vsi ostali prebivalci razbarani.

Znano je, da so nohtni rudnik v Sloveniji ne bori s takimi težavnimi kakovosteni, kot so Kočevski z ozirom na podzemne delovne sile, ker se zaradi upoštevanosti kraja med okupacijo marsikdo bojni Kočevja. Poleg tega uprava rudnika ne more zaradi stanovanjske krize nuditi delavcem tako ugodnih stanovanj, kakor bi to bilo potrebno niti nima v družbenem oziru kakšne posebnosti. Zato so rudarji pravno veste o popustu pri nedeljskih povratnih vozinah popis pozdravili, ker se že vesili, »da se bodo po izredno naporenem delu podzemju pri osnuju in v plinih oddaljili vsej ob nedeljah na izlet.« Poleg tega pa je vendar Dolenjska tudi tipična turistična pokrajina z zgodovinskimi in krajenvimi znamenitostmi. Zato kočevski rudarji im vsi ostali delovni ljudje upravljeno pričakujete popravek seznamu postaj, kjer je mogoče kupiti nedeljsko povratno kartu. — ig.

Naše mineral. vode
Radenska
za okus in zdravje
Rogaška
za zdravje in okus
SO NAJBOLJŠE!

Kočevski rudarji na zboru volivev

Pred dnevi je bil v dvorani bivše rudarske šole na rudniku zbor volivev KLO Kočevje, terena Rudnik, ki je bil zaradi nezadosten udeležbenec že tretji sklicevan in tudi tokrat udeležbenec ni bila častna. Spriče važnosti in pomena zboru volivev, na katerem so odločali bistvena gospodarska vprašanja, je potrebno, da se naši rudarji v borbo kot glavni stebri bodoče mestne občine Kočevje boli zavedajo važnosti udeležbe takih sestankov, ker je to pač v njihovem lastnem interesu. Seveda velja to tudi za ostale prebivalce.

Zbor volivev je odpri tol. Anton Sovren, kar je bilo izvoljeno delovno predsedstvo: tov. Martin Klačkar, direktor rudnika, tov. Krl. Grm, ljudski poslanec in tov. Anton Levstik, rudar. Po ugodnih formalnostih je tov. Sovren prečkal obširni referat bivšega predsednika MLO tov. Karmenika o delu ljudskega odbora od zadnjega zborna volivev. Iz poročila je razvidno, da se se v tem času izvršile pomembne izpremembe v pogledu upravno-territorilne razdelitve okraja. Nova kočevska občina bo obsegala dodeljane KLO Kočevje-mesto, Zeljne, Livold, Stara cerkev in Stari log in po obsegu na več v okraju, saj bo še 7176 prebivalcev ter merila 220 km². Izvršitev vaskih naselij z mestom je opravljivana iz razloga, ker prevladuje v vsej kmečki okolici 98% socialističnega sektora. Volivci so bodo v manjših zadevah lahko obratili tudi na terenski odbor. Občinske volitve bodo v jeseni in bo do takrat upravljati vse posle plenuma vseh krajinskih ljudskih odborov.

Na drugem zasedanju plenuma so bili sprejeti važni sklepki kot n. pr. odlok o hanskem redu, o vzdrževanju snage in kulturnega izgleda mesta, o preprevdje reje življenja v mestu, o poviranju stanovanjske najemnine in vodarine za 50%. Svet za socialno skrbstvo in zdravstvo pa je razpravljal o podpori onemogljiv in socialno slabih oseb ter izvršil priravke za ukrepe proti raznemu epidemilnemu bolezni. Zaradi premajhne azilnosti sveta državljani je ostala vrsta problemov neresena in bo v bodoče

Če vinski bratci in lenuhi gospodarijo na ekonomiji

Zadružna ekonomija na Ruperčvrhu, last kmetijske zadruge Birčna vas, je bila lani žalosten primer škodljivega gospodarstva z zadružno lastnino. Za upravnijo ekonomije je bil imenovan s prvim januarjem 1951 domaćin Ludvik Smrekar mlajši. Predsednik upravnega odbora KZ je Franc Kastelic, tajnik Franc Hrovatič iz Stranske vasi, predsednik nadzornega odbora pa Franc Plantan iz Birčne vasi. Kot delavec na ekonomiji je bil med drugimi zaposlen tudi Alojz Mrgole iz Tomaževe vasi. Vse pet navedenih se je znašlo na zatožni klopi okrajnega sodišča Novo mesto letos, dne 25. aprila.

Upravnik Smrekar je bil, kot je pokazala razprava, pravi gospod in velik prijatelj vinskih bratcev. Za delo na ekonomiji se je kaj malo brigal. Hodil je na lov tudi v času najhujšega dela in celo takrat, ko so prišli na delo prostovoljci. Zjutraj je spel na po potrebi del delavcev navodila za delo kar iz postelje preko svoje žene. Navzlic takemu »požrtvovalnemu delu« je imel lani 269 »delovnih dencov« (si jih je pač sam pisal, koliko je hotel!). Mnogo bolj kot za delo pa je se zanimal za klet v tekčino v njej. Imel je enakovredne častilice alkohola tudi med člani odbora, posebno predsednik Kastelicu mu je močno dorastel. Seje upravnega in nadzornega odbora zadruge so bile vsekakor zelo »plodne« in »glubočke«. Samo na dveh sejah so lani v decembru izplili 3 litre žganja in 32 litrov vina, seveda na račun ekonomije. Tako stoji zapisano v kartoteki porabe alkoholnih pičaj. Smrekar je bil do vinskih bratcev sila zadrodaren. Temu je poklonil nekaj litrov žganja, onemu 10–15 litrov vina, tretjemu spel je »posodil« 25 litrov vina, povabil je prijatelje in jim postregel s kakšnimi 25 litrčki zadružnega vina itd.

To bratško uničevanje alkohola je imelo vsekakor posledice za gospodarstvo zadruge. Na površini 80 arov so pridelani le 3500 kg krompirja (lahko pa bi ga vsaj 10.000 kg); na površini 2,30 ha je zrastlo celih 200 kg koruze in še ta je segnila neoličana. Sončni na površini 30 arov sploh niso pobrali, lam so dali počrati na polovico privatniku in še tista polovica se je uničila pod kozolcem, z ajdo je bilo

prav tako, na travniku je segnilo 1000 kg suhe otave... Na površini enega hektarja je Mrgole, kot samozvani strokovnjak, posejal tri mernike struhnjene ajde, pa se to ni pobral, ker sta šla predsednik in upravnik prav takrat s konji po vino. Pri gradnji jim je ostalo 500 kg cementa, katerega sta predsednik in upravnik pretopila za vino v Beli krajini. To vino je bilo baje boljše kot domače in zato se nič ne ve, kdaj se je posušlo. Prodali in posodili so tudi zadružno opcko brez vsake pogodbe kar na brke, le za zdido opcko je dobil predsednik 1000 din., kateri pa so se mu zataknili v žepu, skratka, letni obračun v denarju je tak: za alkoholne pičaje je porabila ekonomija 105.556 din., letna izguba pa je 115.577 dinarjev.

Senat okrajnega sodišča je prisodil upravniku Smrekiju eno leto zapora in plačilo 2000 din. Francu Kastelicu 4 mesece zapora in plačilo 2000 din. Hrovatiču in Plantanu je obsodil vsekogar na plačilo 5000 din. Mrgoleta pa na en mesec zapora. Kastelicu, Hrovatič in Plantan morajo nerazdrožno plačati tudi stroške sodnega postopka in 300 din povprečnine.

Menimo, da bi moral biti za to svinjsko gospodarstvo z zadružno lastnino na Ruperčvrhu pred sodiščem še več obtoženih! Kdo je nastavil Smrekarja za upravnika, katerega so vsi pričakali kot popolnoma nesposobnega? Zakaj ga niso razrešili, ko so videli, kako gospodari? Stalni delavec in član upravnega odbora, bivši domobranec Anton Jenič, ki je nastopil na razpravi kot priča, bi moral biti prav tako obtožen. To se posebno, ker je na razpravi govoril nasprotno, kar je povedal med preiskavo. Druge priče so povedale, da je bila Jeničeva koruza, ki je rastla poleg zadružne, najlepša v okolici, on pa je bil stalen delavec na ekonomiji. Za nastalo škodo bi moral odgovarjati prav vsi krivci!

V vlaku so našli umorjenega dojenčka

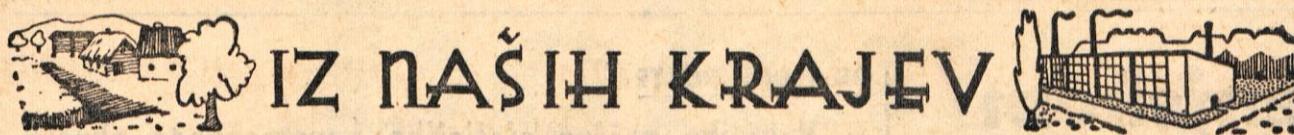
V nedeljo 11. maja je na vlaku, ki vozi ob 3. uri zjutraj iz Novega mesta proti Ljubljani, neznan občinjan poslušal v kupej II. razreda pod sedežem zavoj z umorjenim dojenčkom, starim dva do tri dni. Otrok je bil umorjen na zverinski način; imel je odrezano glavo, obe roki in nogi. Zavoj so našli na ljubljanski postaji pri čiščenju vlakov.

Ker gre za posebno okrunen zločin, pozivajo organi ljudske oblasti vsekakar, ki bi karkoli vedel o okolnostih te dogodke, da to sporoči uredništvu našega lista ali naravnost Poverjenstvu za notranje zadeve pri OLO Novo mesto.

Še k članku »Takšnih zdravnikov partizanska Bela krajina ne potrebuje«

V »Dolenjskem listu« je bil dne 9. maja pod gornjim naslovom objavljen članek, v katerem je poleg ostalega omenjeno tudi zdravljevanje pacientov v Zdravstvenem centru Črnomlju.

Članek bi dodal še tole: Zdravstveni center Črnomelj naj bi določil vse večji tovorni in alijedni podjetju posebne ordinacijske ure, da se bodo vse odredbe MLO upoštevale. Opomnil je bodoče volitve: dobro moramo premisliti, koga bomo rudarji volili v bodočem občinskem odboru, da bo duh, ki veje v rudarskem kolektivu, presež tudi na občino. Tov. Vesel je predlagal, da bi se takoj uredilo željevje in je tudi opozoril, da nedogradljivo stavba za samski dom razpadne. Z doigradljivo bi rudnik pridobil 4 sodobna družinska stanovanja. Tov. Klančar je pojasnil, da stavba ni bila doigradljena zaradi pomanjkanja delovne sile pri Ogradu, sedaj pa ni potrebnih finančnih sredstev. V kolikor bi upravi rudnika uspelo pridobiti sodobno občinsko odbor, da bi se takoj uredil željevje in je tudi opozoril, da bi se takoj uredil željevje in je

IZ NAŠIH KRAJEV

Nevarnega požigalca so prijeli v Beli krajini

V vasi Brezova reber pri Semiču je bilo v času od 19. aprila do 4. maja deset večjih požarov. Pogorelo je 16 gospodarskih poslopij in ena stanovanjska hiša. Tudi v bližnjem Štreklenju je pogorelo eno gospodarsko poslopje. Vaščani so že po prvem požaru organizirali vaško stražo, ki pa navzicle budnosti ni mogla odkriti požigalca, ki je požigal v prejšnjih 2–3 dneh. Organi javne varnosti so na podlagi močnih dokazov arretirali 18-letnega Jožeta Pluta, doma z Brezove reber. Pluta sumijo zato, ker je vedno začel goreti na tistem kraju, kjer je imel on stražo. Preiskava je v teku.

Povzročena škoda je ogromna, točno pa jo bo ugotovila posebna komisija.

22. JULIJA BODO ODKRILI SPOMENIK

V okviru proslav 22. julija bo v Crnomlju na Dan vstave odprt spomenik Francu Rozman-Stanetu, komandanu NOV in PO Slovenije. Spomenik bo stali na trgu pred Okrajinim ljudskim odborom, ki ga v ta namen urejujejo.

CRNOMELJ

19. aprila smo imeli v Crnomlju koncert SKUD poštnih uslužbenec iz Ljubljane. Koncert je zelo dobro uspel. Posebno smo bili navdušeni nad 19-ljetnim flautistom in violonistom Matijem Šuhadolecem. Da smo tudi v Crnomlju zeleni glasbe, je pokazalo zredno dober obisk na tem koncertu. A. K.

NOVICE IZ SEMIČA

Nepošteni finančni referent, Kmetje in drugi davkokapljevalci so se večkrat pritoževali, da pri plačilu davka na KLO ni vse v redu. Na podlagi pritožb je bila napravljena revizija, ki je odprila velike nepoštenosti z ljudskim denarjem. Za po dosedanjih ugotovitvah je bivši finančni referent Albín Konjedič ponovil najmanj 100.000 din. Preiskava še ni zaključena, ker manjka precej davčnih knjižic in bo verjetno ponovljena vsota še večja. Nepoštenjakovič je že za zapabi im upamo, da mu bo ljudski sodišče odmerilo primerno kaznen za njegovo delo.

Zeleniški nadvoz obnavljajo. Na cesti med postajo in Semičem pri Štefanu je bil po osnovitvi napravljen začasnini lesen nadvoz nad prago. Sedaj so odstranili lesenega in se gradijo zelenobetonskega. Trdijo, da bo novi nadvoz do 22. julija dogovoren. V času gradnje je promet preusmerjen na zasilnem provizoriu zraven gradbišča.

Član kulturno-umetniškega društva so nastopili Nušičevi komadijo »Dra«, s katero so nastopili na domačem održu in govorovali v Gradaču z lepim uspehom.

Bivši prosvetni dom že ves čas po vojni služi za skladiste. Na prizadevanje domačinov pa so končno dobili zagotovilo, da bo v kratkem izpraznjen in dan na razpolago kulturno-umetniškemu društvu. Tako bo državo dobitio potrebne prostore, kjer bo lahko tudi uređeno primeren održ. Bivši

Motorno kolo — prva nagrada

Tretja številka poljubno tehnične revije »Ljudska tehnik«, ki je izšla te dan, privača zanimivo in razumljivo napisane se stavke, novice in zanimivosti z najrazličnejšimi tehničnimi področji. Za amaterje in samouke je v reviji vrsta, navodil in načrtov za praktično delo. Zanimivo je načrt za gradnjo modela električnega letala, tečaja »Radiotehnika za začetnike«, »Jadrinal« tečaja in rubrika »Za mlade tehnik«. Revije je opremljeno s stavninskimi slikami.

Uprrava revije »Ljudska tehnik« je svojim narodnikom in bralecem pripravila za naslednje mesece tudi dvoje nagradnih zvezban. Prvo bo 1. julija. Ob tej priliki bo izbraneh 20 brezplačnih poletov z letalom. V žrebanju sodelujejo vse, ki imajo vse en izvod te revije, opremljene z nagradnim kuponom. Poleti bodo z letališč v Ljubljani, Mariboru, Celju in Lescu, vožnjo do najboljšega letališča pa plača izbranečna uprava.

Pri drugem žrebanju bo izbraneh 12 nagrad. Sodelujejo vsi narodni revije, ki bodo do 20. avgusta poravnalni celoletno načrtovanje. Žrebanje bo 1. septembra v Ljubljani. Prva nagrada je motorno kolo, druga radijski aparat »Kosmaj« itd. Ce hočete sodelovati v žrebanju, se naročite na revijo in do 20. avgusta poravnajte celoletno načrtovanje. Stalni narodniki sodelujejo v obenžju žrebanja.

V naslednjih številkah bo revija prinašala še več praktičnih navodil in nasvetov za amatersko dejavnost. S pomočjo teh se bo marsikateri amater-tehnik lahko doma izdelal uporabne in koristne predmete in se pri tem še marsikau načil. S tem se bo obseg revije razširil; uredništvo je sklenilo, da se revije premenjuje v »Vzdrževanje in tehnik«.

Opozorjam vas še na naslednje. Nad posameznimi kraji bodo letala te dni metalna letaka s podrobnejšimi pojasnili o žrebanjih. Vsak petdeseti letak je obenem sreček! Tisti, ki ga dobijo, naj ga takoj izpolni s svojim naslovom in poslje na upravo revije. Prejet bo lepo nagrada.

Iz Novega mesta

V soboto 10. maja je bila v dvorani sindikalnega doma v Novem mestu razširjena seja MLO, ki jo je v imenu OLO Novo mesto pozdravil tov. Miha Počivnja.

Po izvolitvi delovnega predsedstva je predsednik MLO Novo mesto tov. Jože Udovič podal obsežno poročilo o dosedjanju delu MLO. Govoril je tudi o reorganizaciji ter upravnih razdelitvah ljudskih odborov.

V diskusiji je med drugimi tov. Miha Počivnja govoril o važnih nalagah, ki jih je doslej opravil Izvršni odbor in podarjal odgovornost tega dela. Med drugim je dejal, da se bodo sedanjí organi oblasti lahko mnogo bolj poglabljali v gospodarske naloge, ker so bili doslej veliko preveč obremenjeni z raznimi operativnimi nalogami. Bodisi ljudski odbor mestne občine bo moral pomagati tudi delavskim svetom v podjetjih, pri čemer bodo sveti proizvajalec odigrali veliko zgodovinsko vlogo.

Pri precej živahnih diskusijih so člani odbora razpravljali predvsem o svetih proizvajalcem in njihovi vlogi. Zanimalo jih je tudi, kakšne naloge ima gospodarski svet, o čemer so se določno pogovorili.

Po prvem delu sestanka je bila seja, na kateri je bil za predsednika izvoljen dosedjanji predsednik tov. Jože Udovič, za tajnika pa je bil načrtnec tov. Franjo Avsec. Za predsednika Sveta za gospodarstvo in komunalne zadeve je bil izvoljen tov. Boris Andričič, predsednik Sveta za kulturo in prosveto je tov. Palma Kasesnik, predsednik Sveta za zdravstvo in soci. skrbstvo pa je tov. Lojze Zupančič.

LJUBLJANSKA CESTA JE TLAKOVANA že do Bervarjeve hiše (st. 19). V soboto so »Pionirjevi delavci položili in zvaljali zadnje metre ceste pred klancem »Na vratih«, tako da je ljubljanska cesta spet odprta za promet. Na tem mestu bodo dela začasno prekinili, del pa se bodo nadaljevala na ljubljanski cesti od štev. 25 naprej.

POJASNILO. V zadnji številki »Dolenjskega lista« je bil pomotoma omenjen med osebami, ki so bile kaznovane od Mestne komisije za prekrške tudi Ludvik Zagor, klijucnica. Imenovan je bil omenjen že v poročilu kaznovanih dne 14. aprila in ne gre v tem slučaju za nov prekršek.

Osrednja stavba novega kopalnišča na Loki v Novem mestu bo kmalu pod streho

S SINJEGA VRHA

Zene s Sinjega vrha pišejo, da so sredi aprila zaključile sodelovanje s podružnico občinskega odbora na razpolago samo fizičkulturnemu društvu »Partizan«. Upamo, da bo v fizičkulturnem domu dobro nekaj prostora tudi železno ogrodje bradije, ki je od Italijanske okupacije vedeni na vrhu.

Zvezca lorcev v Semču naj ne pozabljati tudi na tole: na cerkvem zidu na pokopališču se se pojavlja sledovi krogel, kjer je upokojnik strejal ujetje partizane in aktiviste. Ali se ne bi sposobilo tu vzidati spominsko ploščo z imeni ustreljenih? Partizanski grobov je veliko na tem pokopališču med njimi so sedaj borce, ki so leta 1941 padli na Gornjih Lazah. Ti grobovi so zelo slabno urejeni, nekateri niti napisata nima.

Malo več pozornosti bi v grobovih podvojnicih borcev in talci, in pa skupni spomenik z imeni vseh najmanj zaslužili, saj spomin na njie v naših srčih ne more ugashen.

759 din so dali delovni ljudje Semča in okolice za po snegu prizadete vasi na Tolminskem. Vsak je dal eden več drugi manjši. Oktobar je zadržal dom v Predgradu na streho, smo pridobili lepo dvorano, ki odgovarja tudi za največje prireditve. V tej smo že imeli razne kulturne prireditve. Lahko trdimo, da je dvorana v zadružnem domu postala kulturno zarišče in središče Poljanske doline. Vaščani pa prosto stvari, ki ima na skribi zadružni dom, da skrbi za čistočo in snago v domu. Ne smeti tako kakor sedaj, da človek ne more najti poti v dom, ker ležijo pred njim križem kražem hlodji. Zadržal dom ni ne tovarna in ne žaga!

PREDGRAD OB KOLPI

Ambulanta, o kateri smo pred kratkim poročali, je že v Predgradu v Vetrovih hiši.

Oktobar je zadržal dom v Predgradu na streho, smo pridobili lepo dvorano, ki odgovarja tudi za največje prireditve. V tej smo že imeli razne kulturne prireditve.

Lahko trdimo, da je dvorana v zadružnem domu postala kulturno zarišče in središče Poljanske doline. Vaščani pa prosto stvari, ki ima na skribi zadružni dom, da skrbi za čistočo in snago v domu. Ne smeti tako kakor sedaj, da človek ne more najti poti v dom, ker ležijo pred njim križem kražem hlodji. Zadržal dom ni ne tovarna in ne žaga!

SEMINAR ZA UGOVAVLJANJE DELOVNEGA STAZA

Na Vrhu pri Mokronogu je zasvetila elektrika

Proslavo 1. maja smo letos praznovali na prav posben način. Geslo vseh množičnih organizacij Mokronoga je bilo — vsi na izlet na Vrh! In res se je ta dan popoldne zbralo v prijetni vasi, oddaljeni približno 10 km od Mokronoga, precej ljudi iz vseh strani.

Vsi oziroma vse, ki imajo vseh v domu, so izkoristili čas za vseh.

Vsi so izkoristili čas za vseh.

Tujski promet na Dolenjskem

VIKTOR PIRNAT

Drugo nadaljevanje

Dolžni smo spomenik Dragotinu Ketrinu, v čigah poezijah bo Novo mesto živel, dokler bo živel slovenski rod s svojo knjigo. Prav tako dolgujemo spomenik bardu Dolenjske Janezu Trdini. Čez tri leta — 1955 — poteče pol stoletja po njegovi smrti. Prav bi bilo, če bi Trdina tedaj dobil svoj likovni spomenik v središču Dolenjske, med katero je prebil pol svojega življenja in ki jo je oveko-večil v svojih Balkah in povestih. Dolenjci to in ostanek Gorjancev naj smatrajo to kot svojo dolžnost! Zgledujmo se po Kranjčanah, ki so prebredli vse težave in so odkrili pesniku Prešernu dostojen likovni spomenik!

Vodnji na Glavnem trgu, v arhitektonskem skladu z okolico, bi se oddolžil enemu izmed navedenih naših zaslужnih književnikov, s primerno umetniško kombinacijo po morda tudi obema, pesniku in pisatelju. To je stvar pripravljalnega odbora, ki naj bi se takoj osnoval, in umetnikov.

Ker dobi Novo mesto v bližnjih bodočnosti tudi spomenik padlim borcem, bi se v tem pogledu doslej tako zanemarjeno mesto izredno povzelo.

Prostrano praznino Glavnega trga bi gotovo zelo omililo smotreno po njem vsajeno drevje. Tako bi se združilo koristno s prijetnim. Kdaj je bilo to že v načrtu? O tem je pred časom pisal tudi prof. Janko Jare v intervjuju s slikarjem B. Jakcem in arhitektom M. Mušičem.

In še nekaj k zunanjemu videzu. Kaj je poleti v mestih lepšega kot s cvetjem okrašena okna? To neverjetno povzdrigne lepoto in mukavnost tudi sicer ne posebno vabljivih stavb in celotnih ulic, cest ali trgov. Nai bi na to ugotovitev ne pozabilo tudi eno dolenjsko naselje! Zgledujmo se po Gorenjski, Goriški in Primorski! V Novem mestu naj bi predvsem na Glavnem trgu in ob glavnih cestih ne bilo okna brez cvetnega okrasja! To je mamillo tudi za človeške oči, ne le za čebelje! In množično vpliva lepša! Je pa tudi cenejše. Kmetijska šola na Grmu bi gotovo poskrbela za primeren izbor. In če bodo stavbe s časom dobile še novo zunanje lice, bo Novo mesto tako vabljivo, da mu noben kraj daleč naokoli ne bo kos!

Preskrba krajev z zdravo pitno vodo v zadostni meri je tudi med glavnimi pogoji za razvoj tujskega prometa. Vodovod bo igral v napredku Novega mesta in drugih dolenjskih krajev veliko vlogo.

Snaga in čistoča na vseh javnih mestih bo tujcu merilo o kulturi Dolenjev. Edinstven položaj dolenjske metropole v objemu posasne, široke in globoke Krke mesto tako rekoč sili k vod-

nemu športu. Kaj bi za tak naravnih položaj dala mnoga po napredku strmeča mest! Ob Krki prostrana Loka, poklicana, da postane športni prostor prvega reda! Na Krki moderno športno kopališče, tik za njim na Loka športni stadion. Tod bi bilo potem veliko športno torišče s plavalnimi, veslaškimi, teniškimi in drugimi, tudi mednarodnimi turnirji. Ne smela pa bi Loka pod nobenim pogojem služiti prav ničemur drugemu kot edinole športu!

Otoček sredi Krke nad železniškim mostom je vedno manjši. Škoda bi ga bilo, če bi izginil. Poživlja celotno tamošnjo podobo. Včasih je bil oporišče kopališča. Opremljen je bil z visoko skakalnicami, s trampolinom. Morda bi se ga dalo še rešiti!

Za sprehajališča za Novo mesto ni in ne bo v zadregi. Narava sama se mu ponuja, saj je vsa neposredna novomeška okolica en sam velik park. Le malo popravkov in dodatkov, pa bosta domaćin in tujec v zadregi, kam bi se podala, ko bo povsod tako vabljivo in prijetno. Sance so ostale skoraj pozabljeni. In vendar bi lahko bile prav iskan mirem in zračen kotiček sredi mesta. Kapteljski marof je povrtno sprehajališče v razgledišču pravzaprav v mestu samem. V Ragov log že vodi poseben most. Kaj pa Portovald? Tako blizu mesta in tako idilično položena hosta v mogočem okljuku Krke naj še dalje stoji le ob strani? In to, zato, ker je pot do nje,

bila skrajšala pot, koliko bi se bilo v prometnem oziru razbremenilo novomeško glavno cesto in cesto vzdolž Kanclije! Morda bi se dalo zdaj še kaj napraviti? Vsaj prehod za pešce in vozički!

(Dalej prihodnjih)

bila skrajšala pot, koliko bi se bilo v prometnem oziru razbremenilo novomeško glavno cesto in cesto vzdolž Kanclije! Morda bi se dalo zdaj še kaj napraviti? Vsaj prehod za pešce in vozički!

(Dalej prihodnjih)

Koncert Kalan - Bernetič

Okrajni odbor Ljudske prosvete v Novem mestu je priredil 7. maja v DLP v Novem mestu koncert sopranistke Marjanice Kalan in klaviristke Darinke Bernetič.

Marjanca Kalan je pri nas že afirmirana kot odlična koncertna pevka, kar je potrdila še enkrat in v večji meri s tem svojim koncertom. Pravilen nastavek, čista intonacija, odlična tehnika, izenačenje registrav — vse to so vrline, ki jih ima Kalanova v toliki meri, da ji moramo priznati visoko pevsko kulturo. Zapela nam je B. Ipavca »Na poljanici«, E. Adamiča »Colnarja«, Pavčeve »Mehurček«, L. Škerjančeve »Večer soparen boc, štiri pesmi slovenskih skladateljev, dve pesmi Richarda Straussa, dve španski pesmi s francoskim tekstom ter dve operni ariji: arijo Micaele iz opere Carmen in

arijo iz Madame Butterfly. Pavčeve »Mehurček«, Straussovo »Podoknico« in obe operni ariji je podala zares lepo in žela zato tudi priznanje poslušalcev, ki so topot napoldini dvoranu DLP.

Pevko je spremljala na klavirju Bernetič Darinka, ki je odigrala tudi sama na klavirju De Fallo »Ples ognjev«, Grečančovo »Tožbo« in Debussyja »Kaj je videl veter na zahod«.

Za pri spremljanju pevskih točk se je Bernetičeva izkazala kot talent, ki mnogo obeta. V klavirskih točkah pa je še v večji meri pokazala veliko tehnično znanje, nadarjenost in muzikalnost. Vendar bi nas verjetno bolj razveseli, če bi nam bila zaigrala kaj od Beethovna, Chopina ali Schumanna. Komadi, ki jih je zaigrala, zahtevajo sicer precejšnjo tehniko, s katero Bernetičeva že razpolaga, vendar pa to ne zadostuje, da se ogreje in navduši publiko, kot bi bil brez dvoma slučaj s skladbami navedenih treh klasičnikov. Tudi bi priporočali mladi, res mnogo obetajoči klaviristi, da ne pretirava pri večkrat neizogibnem prekladanju in pokladanju rok po tipkah v raznih legah, ker izpade to sicer včasih groteskn.

Obe umetnici sta bili od poslušalcev nagrajeni zaslzeno z obilnim ploskanjem. Takih koncertov si še želimo, saj smo tokrat poslušali koncert na umetniški ravni, kjer jih malo slišimo v Novem mestu.

J. M.

Franc Kočvar, član
komandanta
18. divizije,
sedaj
polkovnik JLA

ZA SVOBODNO IN SREČNO DOMOVINO

(Iz zbirke za Belokranjski partizanski zbornik)

Temne postave so večer za večerom švigele po snežnih gashih okrog metliških hiš. Stroga policijska ura jim je bila malo mar. V zimi 1942 je bilo zbirališči mladine pri Jugovih v Završnikovi hiši. Firove Slavy in Jugov Jožek sta prenala direktive od Ivčevih, kjer je bil v mestu glavni direktivni štab. Prihajala sta tudi Koželj Ivan in Suščev Franci.

Pred začetkom spomladi je naglo skopnil sneg. Po gozdovih so vzvetele divje česnje. Tu pa tam se je oglasila kukavica. Za česnjami so po vrtovih začele eveteti hruske, slive in jablane. V deželi med Kolpo in Gorjanci je bila to leto Vesna posebno radodarna. Tudi v sredini ljudi je prinesla nova pomlad. Temne in grozeče sence nad pokrajino so izginile. Nič ni bilo več tako moreče kakor pred letom dni.

Metlika do tedaj še ni bila obdana z žično ograjo. Na cesti se je zbrala manjša skupina fantov in deklet. Rudi je najstarejši in ima tudi glavno besedo. Naglo je s svojimi očmi premeril skupino. Pogledal je še vsakega posebej, kakor da ocenjuje, preizkuša.

Fantje, sedaj ne bomo nič več čakači, gozdovi so ozelenili in treba bo iti. Skupina je po glasno pritrnila, saj je bilo skrivaj že vse dogovorjeno. Medtem je mladina v Metliki in okolici organizirala vse potrebno za odhod v partizane. Zbirali so hrano in orožje. Na Svržalkah so pod vodstvom Barice Zugelj šivali

partizanke. V Metliki je Slava Firowa zbirala hrano in druge potrebštine. Vso posodo je nakupila sama v trgovini pri Pečariču in jo, skupaj z drugo opremo,

partizanke. V Metliki je Slava Firowa zbirala hrano in druge potrebštine. Vso posodo je nakupila sama v trgovini pri Pečariču in jo, skupaj z drugo opremo,

partizanke. V Metliki je Slava Firowa zbirala hrano in druge potrebštine. Vso posodo je nakupila sama v trgovini pri Pečariču in jo, skupaj z drugo opremo,

partizanke. V Metliki je Slava Firowa zbirala hrano in druge potrebštine. Vso posodo je nakupila sama v trgovini pri Pečariču in jo, skupaj z drugo opremo,

Ob razpadu stare Jugoslavije sta Tonči Prus (padel na Lazah 1941) in Ivan Drobnik shranila v graduorožje iz bivše meste občine in žandermerije. Orožje sta skrili v strop nad razpravno dvorano, ki je bil dobroj. Ko so Italijani začeli pobirati orožje in delati hišne preiskave, sta sklenila, da zneseta orožje ven. Poskrbela sta, da je prišlo v prav roke. Iz mesta sta ga vozila v gozd Strmec Franci Sušec in Milan Koželj. Pešljala sta ga na ročnem vozičku, pokritega s pepelom in gnojem. Slava Firowa in Mimica Plutova pa sta nosili v košarah in munciju.

Tovariš Anton Ivec-Žiga, eden izmed prvih organizatorjev v Metliki, opisuje spomine na prvo akcijo I. Belokranjske čete leta 1942 takole:

»Iz Metlike nas je šlo v partizane dvanajst 9. maja 1942. To so bili: Rudi Malešič, Franci Kompare, Franci Sušec, Rudi Malešič, Jožek Jug in drugi. Hrano so zbirali tudi Urhovi in Ivčevi. Med prvimi so dajali hrano Vilma Jurajevič, Mička Prus, Ciril Trček iz Primorsk, Viša Škrlič, Urhovi, Ivčevi, Stipaničevi, Firovi in Trčkovi v Metliki. Ravnino tako tudi Pavla Hanzel, ki je za to skupino partizanov pekla kruh in drugo.

Pri Ivčevih so pripravljali obuvala, nahrbnike, torbice itd. Organizirali so tudi prevoz orožja iz Metlike v gozd. Nekaj orožja so dobili na sledenih način:

OB TEDNU POŠTE

Nekoliko poštne statistike novomeškega okraja

Pošta je staru ustanovo in se je razvijala vzporedno z vsakokratnimi potrebami človeške družbe. Čim višja je bila kulturna in gospodarska raven kakršega naroda, tem bolj je bila tam organizirana njegova služba. Primitivna pleme niso čutila potrebe po rednih poštnih zvezah. Za katratne pojme gospodarsko in kulturno visoko stojec Rimljani so imeli izborno poštno omrežje. Z vpdom kulturno niže stojecih ljudstev v rimsko državo so bile uničene tudi poštne zvezze. Mračnjaštvo srednjega veka, ki je zaviralo razvoj znanosti, kulture in gospodarskega napredka, je vtičnilo svoj pečat tudi pošti, ki je dolga stoletja ostala na zelo nizki stopnji. Se dolgo in novem veku je bila v službi privilegiranih stanov. S porazom feodalizma in z razvojem mladega kapitalizma je postala pošta dostopna tudi širšim platem ljudstva.

Nagli razvoj industrije in kulture

sta zahtevala hiter prenos vesti. Tehnika je našla nova sredstva tako da prenos pošiljk kakor za sporazumevanje na daljavo. Poštni promet je naraščal, vedno več ljudi je zaupalo svoje pošiljke in kmalu ni bilo skoraj več vasi, ki bi je vsaj enkrat na teden ne obiskal poštonoša. Lahko rečemo, da je število v vrsti pošiljk odzrač kulturno-gospodarskega stanja nekega kraja, dežele ali države. Industrijski bolj razviti kraji se bolj poslužujejo pošte kakor pretežno poljedeljski, na prednjem bolj kakor zaostali.

Najavljamo tabelo za bivši novomeški okraj, iz katere je razvidno, koliko pošiljk so posamezne pošte sprejele v odpravo letno na 100 prebivalcev svojega področja, koliko inozemskih paketov je prispele na 100 prebivalcev, koliko telefonskih pogovorov je bilo opravljenih in koliko kilometrov prehodijo letno poštoma po sameznih pošti.

Področje pošte	Odpovedljenskih postavki	Na 100 prebivalcev odpad letno	Na 100 prebivalcev odpad letno				
			Odpovedljenskih postavki	Odpovedljenskih postavki	Odpovedljenskih postavki	Odpovedljenskih postavki	Odpovedljenskih postavki
Novo mesto	6360	241	81	204	11	100	3108
Bela cerkev na Dol.	743	26	37	138	9	3	nima telef.
Brusnice	237	33	8	47	3	2	44
Dvor pri Žužemb.	857	39	31	103	20	5	31
Miran peč	562	60	16	112	11	2	31
Ratje	646	30	20	142	54	—	nima telef.
Stopiče	225	15	4	48	12	—	nima telef.
Straža pri N. mestu	2504	141	50	203	22	9	243
Škocjan pri N. m.	1114	73	28	116	8	3	10
Smarjeta pri N. m.	914	39	23	116	14	4	—
Šmihel pri N. mestu	1309	49	25	98	13	2	19
St. Jernej	2358	26	31	97	10	6	34
St. Peter pri N. m.	546	30	23	93	13	3	—
Toplice pri N. m.	1829	57	26	206	22	9	52
Žužemberk	1363	40	38	164	27	8	36

liko rok in po kakšni poti bo šlo pisimo, ki smo ga spustili v nabiralnik. Mir